

Anu Mustonen

Positiivinen pedagogiikka alle kolmevuotiaiden lasten pienryhmässä

Menetelmän toteuttaminen ja arviointi

Kehittämistehtävä

Syksy 2020

SeAMK Sosiaali –ja terveystieteiden tiedekunta

Varhaiskasvatuksen täydentävät opinnot 60 op

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kehittämistehtävän tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Sosiaali –ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Varhaiskasvatuksen täydentävät opinnot (60 op)

Tekijä: Anu Mustonen

Työn nimi: Positiivinen pedagogiikka, sen toteuttaminen ja arviointi alle kolmevuotiaiden pienryhmässä

Ohjaaja: Nikkola, Virpi

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 27

Liitteiden lukumäärä:-

Positiivinen pedagogiikka työotteena on noussut esiin varhaiskasvatuksen kentällä mm. osana uudistunutta vasua, ja sen periaatteet ja arvot ovat tuntuneet aina minulle läheisiltä työskennellessäni varhaiskasvatuksessa. Aktiivisena menetelmänä en ollut sitä kuitenkaan aiemmin päässyt toteuttamaan. Miettiessäni kehittämistyöni aihetta tämän menetelmän toteuttaminen ja arviointi alle kolmevuotiaiden lasten ryhmässä tuntui mielestäni erittäin mielenkiintoiselta ja kokeilemisen arvoiselta.

Tämän kehittämistehtävän aiheena on siis positiivisen pedagogiikan toteuttaminen ja sen arviointi alle kolmivuotiaiden pienryhmässä. Suoritin opiskeluihini kuuluvan harjoittelun omassa työpaikassani, vuorohoitoa tarjoavassa päiväkotit Taikassa Seinäjoella keväällä 2020, ajanjaksolla 20.1. -27.3.2020. Otoksena oli viiden alle kolmivuotiaan lapsen pienryhmä, jonka valikoin lähinnä sen perusteella, kuinka kyseiset lapset olivat hoidossa.

Teoriaosuudessa paneudun siihen, mitä positiivinen psykologia ja positiivinen pedagogiikka taustateorialtaan ovat, mitä positiivinen pedagogiikka on varhaiskasvatuksessa ja mitä se vaatii kasvattajalta. Luvuissa käsitellään luonteenvahvuuksien ja supervoimien merkitystä varhaiskasvatuksessa. Sen jälkeen kerron omasta suunnitelmallisesta työotteen käyttämisestä, sen näyttäytymisestä osana päivittäistä kasvatusta. Kehittämistyössäni toteutan positiivisen pedagogiikan perusteita sovellettuna alle kolmevuotiaiden ryhmässä, sekä arvioin ja havainnoin sen toteutumista omassa pienryhmässäni. Viimeisessä luvussa arvioin ja pohdin omaa kehittämistyötäni, sen vaikutusta itseeni ja työyhteisöni.

Avainsanat: positiivinen pedagogiikka, supervoimat, varhaiskasvatus, menetelmä, arviointi

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
SISÄLTÖ	<u>3</u>
1 JOHDANTO	4
2 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA TIETEENALANA.....	6
2.1 Positiivisen psykologian viitekehys.....	6
2.2 Positiivinen pedagogiikka.....	6
3 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA	9
3.1 Supervoimat ja Luontenvahvuudet.....	11
3.2 Varhaiskasvattajan rooli ja tehtävä.....	17
4 POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TOTEUTTAMINEN ALLE KOLMIVUOTIAIDEN PIENRYHMÄSSÄ.....	20
5 ARVIOINTIA JA LOPPUPOHDINTAA.....	23
LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Idea tähän kehittämistyön aiheeseen syntyi mielessäni jo aiemmin. Olen aina työssäni ollut sitä mieltä, että jokainen meistä varhaiskasvattajista teemme tätä arvokasta työtämme omalla persoonallamme ja se heijastuu myös suoraan käyttäytymiseemme ja kasvatuskäytäntöihin jokaisen kohdalla hieman eri painotuksin. Positiivisuus ja asioiden näkeminen positiivisin kääntein on aina ollut omana arvopohjana muokkaamassa omaa ammattiminääni ja halusinkin nyt perehtyä ja toteuttaa tätä työtettä järjestelmällisemmin ja arvioida sen toteutumista oman pienryhmäni pohjalta. Mahdollisuus tähän tuli, kun sain suorittaa opiskeluihini kuuluvan 10 viikon harjoittelujakson omalla työpaikallani ja sain ideaani tuen muilta kollegoiltani.

Opiskeluihin kuuluvan harjoittelujaksoni tein siis omassa työyhteisössäni, jossa jokapäiväinen toimintamme on pienryhmäpainotteista. Sain valita omaan pienryhmääni päiväkodissa positiivisen pedagogiikan toteuttamista ja sen arviointia varten mahdollisimman kiinteän ryhmän. Koska päiväkotimme on Seinäjoen ainoa vuorohoitoa tarjoava yksikkö, myös kiinteiden ryhmien muodostaminen on lasten hoidontarpeen vaihtelevuudesta johtuen haasteellisempaa kuin normaalia päivähoitoa tarjoavassa päiväkodissa. Valitsin ryhmääni lapsia, joiden hoidontarve oli yleensä viikoittain samanlainen. Ryhmässäni oli siis viis lasta, jotka sattuvat olemaan kaikki tyttöjä ja kaksi vuotta täyttäneitä, mutta alle kolmivuotiaita. Luonteeltaan suurin osa lapsista oli kielellisesti kehittyneitä, ja se tietysti helpotti omaa työtäni suuresti, koska näin pystyimme vaikuttamaan omaan toimintaamme myös sanallista viestintää paremmin toteuttavina.

Halusin tutkailla, kuinka tietyn metodin toteuttaminen sujuu pienten ryhmässä, ja oman aktiivisen työpanokseni merkityksen näkeminen lopputuloksessa ja tietysti osana jokapäiväistä toimintaamme.

Tämän kehittämistehtävän aiheeksi muotoutui siis positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa, sen toteuttaminen osana päivittäistä toimintaa

pienryhmässä ja sen toteutumisen seuraaminen ja arviointi alle kolmivuotiaiden pienryhmässä.

Tässä kehittämistehtävässä teoriaosuudessa tutkailen positiivista kasvatusta ja positiivista pedagogiikkaa, samoin kuin positiivista pedagogiikkaa osana varhaiskasvatusta. Käsittelen myös teoriaosuudessa lasten luontevahvuuksien ja supervoimien merkitystä ja painotusta varhaiskasvatuksessa. Tehtävässäni käsittelen myös kasvattajalta vaadittavia ominaisuuksia ja taitoja.

Materiaalina olen käyttänyt positiivisesta pedagogiikasta ja positiivisesta kasvatuksesta kertovaa lähdemateriaalia, varsinkin Eliisa Leskisenojan tuottamaa aineistoa, joka sijoittuu varhaiskasvatuksen kentälle.

Tässä kehittämistehtävässäni arvioin ja pohdin myös omaa toimintaani, positiivisen pedagogiikan toteuttamista ja siitä syntyneitä ajatuksia ja havaintojani vakaopettajana.

2 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA TIETEENALANA

2.1 Positiivisen psykologian viitekehys

Positiivista pedagogiikkaa ymmärtääksemme meidän on ensin syytä tutustua positiivisen psykologian syntyyn, historiaan ja tutkimustuloksiin. Positiivisen psykologian tutkimus keskittyy ennen kaikkea yksilöiden myönteisiin voimavaroihin, ominaisuuksiin ja tunteisiin. Lisäksi positiivinen psykologia tutkii myönteisiä instituutioita. Positiivisen psykologian tavoitteena ja pyrkimyksenä on vallitsevien toiminta- ja ajatusmallien ohjaaminen ongelmakeskeisestä ratkaisukeskeisyyteen ja myönteisyyteen. Psykologisen psykologian taustalla vaikuttaa vahvasti myös sosiaalipsykologia, jonka tutkijat ovat tutkineet altruismia, luonteen vahvuuksia ja onnellisuutta jo pitkään. (Avola & Pentikäinen, 2019, 25)

Martin Seligman perusti vuonna 1999 positiivisen psykologian yhteisön peräänkuuluttamalla uudenlaista kysymyksenasettelua ja näkökulmaa psykologian tutkimukseen. Hän haastoi psykologit kysymään uusia tutkimuskysymyksiä; sellaisia, joiden pyrkimyksenä olisi tietoisesti löytää vastauksia siihen, mikä tekee ihmisen elämästä hyvää, onnellista ja merkityksellistä. Seligmanin uudesta näkökulmasta onnellisuuden ja hyvän elämän tutkimiseen syntyi nopeasti positiivisen psykologian hyvän elämän kysymyksiä pohtivan tutkimussuuntaus. Positiivinen psykologia tuottaa tietoa ja työkaluja myös psyykkisen joustavuuden ja resilienssin lisäämiseen.

Resilienssi on sietokykyä, myönteistä selviämistä sekä uskoa omiin kykyihin. Positiivisen psykologian ja laaja-alaisten hyvinvointitaitojen opettaminen on erityisen tärkeää juuri siitä syystä, että lapset ja nuoret voisivat kehittää itselleen hyvän resilienssin. Niitä taitoja, jotka on mahdollista opettaa ja oppia, ovat esimerkiksi kannustaminen sinnikkyuteen, kyky säädellä ja tunnistaa omia tunteitaan, vahvuuksien tunteminen ja niiden käyttäminen, pystyvyyden kokemukset, kyky olla yhteydessä toisiin, ongelmanratkaisutaidot sekä myötätunto itseään kohtaan. (Avola 2019, 31)

Positiivinen psykologia on voimavaraperustainen, jonka vuoksi se haarautuu perinteisestä psykologiasta. Positiivisen psykologian tutkimuksen ydinasioita ovat ne asiat, mitkä tekevät ihmisistä hyvinvoivia, onnellisia ja menestyviä. Tavoitteena on se, että yksilöt ja yhteisöt voisivat kukoistaa. Kukoistamisella on oma tarkoitus, silloin ihminen on voi hyvin niin emotionaalisesti, sosiaalisesti kuin psykologisesti ja ihmisen hyvinvointi on korkeimmillaan. Positiivisen psykologian avulla voidaan löytää suuri määrä mahdollisuuksia. Näiden mahdollisuuksien tarkoitus on ohjata ihmisiä kukoistavaan elämään. (Leskisenoja, 2017, 17-18)

Kukoistamisella tarkoitetaan sellaista optimaalista tilaa, jossa emotionaalinen, sosiaalinen ja psykologinen hyvinvointimme ovat parhaalla mahdollisella tasolla (Keyes, 2002), Leskisenoja (2019,18) puolestaan kuvaa kukoistamista onnellisuuden ja hyvinvoinnin huipputilana, jolloin emotionaalinen, sosiaalinen ja psykologinen hyvinvointimme on korkeimmillaan.

Positiivinen kasvatus ja positiivinen pedagogiikka tuo kouluihin myönteisen ja voimavaraperustaisen toimintakulttuurin, joka keskittyy jokaisesta lapsesta löytyviin vahvuuksiin ja kykyihin. Taustalla on näkemys siitä, että ne taidot ja ajattelumallit, jotka edistävät myönteisiä tunteita, myönteisiä ihmissuhteita ja luontevahvuuksia, edistävät myös oppimista ja koulussa menestymistä. (Leskisenoja 2017, 46)

2.1 Positiivinen pedagogiikka

Positiivisen pedagogiikan taustalla on yhteisöllinen ja myönteinen toimintakulttuuri ja sen luominen. Yhteisöllisyyden, myönteisyyden ja sosiaaliset suhteet tukevat lasten osallisuutta, oppimista ja hyvinvointia. Yhteisöön on mahdollista syntyä sosiaalista pääomaa ja me-henkeä. Oppimisen lähteenä toimivat myös yhteiset myönteiset kokemukset ja elämykset. Yhteisössä rakentuvat sosiaaliset suhteet ovat sekä hyvinvoinnin voimavaroja, että oppimisen kohteena. (Kumpulainen ym. 2014, 228-229).

Positiivinen pedagogiikka on positiivisesta psykologiasta kummunnut suuntaus, jossa tutkitaan lasten ja nuorten hyvinvointia kouluissa ja päiväkodeissa.

Positiivisen pedagogiikan sisällöt voidaan jakaa kolmeen pääsisältöön, jotka ovat ympäristö, hyvinvointi ja oppiminen. (Avola 2019, 30)

Ympäristön sisällöt kuvaavat sitä, millaiseen ilmapiriin, vuorovaikutukseen, tavoitteisiin ja asenteisiin kukoistavassa koulussa tulisi keskittyä. Hyvinvointiin keskittyvät ulottuvuudet kuvaavat sitä, millä sisällöillä ja toimenpiteillä oppilaiden hyvinvointia voidaan lisätä. Oppimiseen keskittyvät sisällöt korostavat sitä, miten oppimiseen, tietoon, oppilaisiin ja oppimisen seurantaan tulisi suhtautua positiivisen pedagogiikan mukaan. (Avola 2019, 30)

Positiivisessa pedagogiikassa keskeisenä perusajatuksena ovat myös positiiviset tunteet oppimisen ja hyvinvoinnin voimavaroina. Ajatuksena taustalla on myös se, että lapsikin pystyy vaikuttamaan omiin tunnetiloihinsa.

Lasten kokonaisvaltaista oppimista ja hyvinvointia auttaa vahvasti eri tunnetilojen ja kokemusten tunnistaminen, dokumentointi ja jakaminen. Positiivisessa pedagogiikassa on tilaa niin myönteisille kuin kielteisille tunteille sekä myös haasteellistenkin asioiden käsittelylle. (Kumpulainen ym 2014, 229.)

3 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatustalaki ja valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sisältävät monia positiivisen pedagogiikan teemoja ja ovat näin osaltaan vauhdittaneet positiivisen työtteen omaksumista.

Varhaiskasvatustalaki määrittää, että varhaiskasvatuksen tavoitteita ovat esimerkiksi lapsen kokonaisvaltainen kasvu, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen, oppimisen edellytysten tukeminen, myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen, turvallisen varhaiskasvatusympäristön tarjoaminen, lasta kunnioittavan toimintatavan turvaaminen, lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä lapsen osallisuuden varmistaminen. Nämä kaikki ovat olennaisia tavoitteita myös positiivisen pedagogiikan näkökulmasta. (Leskisenoja 2019, 39)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristöön liittyvät merkitykselliset asiat sekä lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet. Lasten aloitteisiin tarttuminen ja kyky muunnella toimintaa niiden mukaan, on edellytys varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Myös sensitiivinen läsnäolo ja lapsen hyvä tunteminen nähdään tärkeänä varsinkin pienimpien lasten tarpeita huomioitaessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 37-38.)

Positiivinen pedagogiikka keskittyy niihin voimavaroihin ja myönteisiin kokemuksiin, joita lapsella on, sekä näiden voimavarojen hyödyntämiseen ja vahvistamiseen. Yksinkertaistettuna positiivisen pedagogiikan tarkoitus on opettaa näkemään ja sanoittamaan enemmän hyvää, vahvuuksia ja onnistumisia. Positiivisen pedagogiikan soveltaminen vaatii kasvattajalta jatkuvaa tietoista ”hereillä oloa” hyvien asioiden, sanojen ja tekojen huomioimiseksi. Positiivinen pedagogiikka on hyvän ruokkimista lapsissa niin, että kukoistus mahdollistuu.

Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on löytää jokaisesta ihmisestä heidän vahvuuksiaan ja näistä palautetta antamalla, saadaan lasten ja työyhteisön hyvinvointi kasvamaan. Myönteisellä palautteella on suuri merkitys lapsen

minäkäsitykseen ja minäpystyvyyteen ja siksi se on oleellinen osa positiivisessa pedagogiikassa. (Aro, Järviluoma, Mäntylä, Mäntynen, Määttä & Paananen 2014, 16)

Positiivinen pedagogiikka tulee näkyviin kasvatuserjässä ennen kaikkea hyvän huomaamisen asenteena ja kasvatustalofilofiana, joka kumpuaa kasvattajan omasta läsnäolosta ja hyvinvoinnista. Positiivisessa pedagogiikassa kaiken toiminnan lähtökohtana on lapsi ja hänen arkensa kokonaisuutena. Lapsen kasvuympäristö on laaja kokonaisuus fyysisiä ja sosiaalisia ympäristöjä. Lapsi kuuluu erottamattomasti osaksi sosiaalisia ympäristöjään esimerkiksi koti, varhaiskasvatus tai koulu sekä harrastuspaikat ja ystävät. Tavoitteena positiivisessa pedagogiikassa on ymmärtää lasta ja lapsen elämää hänen omien ilojensa ja mielen maisemansa näkökulmista. Lapsi on eri toimintaympäristöissään aktiivinen oman elämänsä vaikuttava subjekti. Lapsella on myös halutessaan mahdollisuus kyseenalaistaa ja jopa vastustaa vallitsevia käytänteitä. (Kumpulainen ym. 2014, 229.)

Positiivinen pedagogiikka on tapa toimia, elää ja olla. Se on kokonaisvaltainen, kaiken läpäisevä suhtautumistapa, joka tulee näkyväksi toiminnassamme, puheissamme ja vuorovaikutuksessamme toisten ihmisten kanssa. Positiivinen pedagogiikka konkretisoituu hyvän huomaamisessa, mutta koko kirjossaan se tarkoittaa paljon enemmän kuin vahvuuksien etsimistä ja hyödyntämistä. (Leskisenoja 2017,13)

Se on ennen kaikkea hyvään keskittyvä ja hyvää etsivä asenne, joka ilmenee ihmisen subjektiivisuuden ymmärrykseen perustuvassa valmentavassa ja ohjaavassa työtöteessä. Asennemuutos vaatii uskomusjärjestelmän muutosta ja ihan konkreettista ja jokapäiväistä tietöistä työtä hyvän huomaamiseen ja sanoittamisen suhteen. (Avola 2019, 34)

Sen sijaan että pyritään ainoastaan tunnistamaan yksilön heikkouksia ja antamaan tukea niiden perusteella, käännetään ajattelua myös vahvuuksiin ja aletaan huomioida niitä. Tämän kaltainen vahvuusperustainen kasvatus vaikuttaa suuresti lapsen itsetunnon kehittymiseen sekä myönteisen minäkuvan

rakentumiseen ja kantaa heikkouksistakin huolimatta ihmistä vielä aikuisuudessakin. (Sandberg 2018, 27.)

Positiivinen pedagogiikka on hyvinvoinnin edistämistä, se ei koostu ainoastaan vahvuuspedagogiikasta, vaikka luontevahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen liittyvät olennaisena osana positiiviseen pedagogiikkaan. Lapsen hyvinvoinnin ja vahvan luonteen rakentaminen on hyvä aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, koska tällöin ongelmia on helpompi ennaltaehkäistä ja puuttua niihin. Lapsille voi opettaa hyvinvointia. Varhaiskasvatus on suotuisa elämänvaihe hyvinvoinnin opettamiselle, koska pieni lapsi on hyvin sopeutuvainen. Positiivisen pedagogiikan hyvinvointiopetusta on hyvä toteuttaa, koska se vaikuttaa lasten onnellisuuteen. Tätä opetusta voidaan toteuttaa jo hyvin pienten lasten kanssa. (Leskisenoja 2019, 42-43).

Positiivinen pedagogiikka ei ole läsnä vain tietyissä tilanteissa vaan se on toimintamalli, jonka tulisi näkyä kaikissa varhaiskasvatuksen arjen hetkissä.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/71914/1/URN%3ANBN%3Afi%3Ajyu-202009295999.pdf>

3.1 Luontevahvuudet ja Supervoimat

Positiivisen pedagogiikan mukaan jokaisella on luontevahvuuksia. Nämä täytyy vain osata tunnistaa ja ottaa käyttöön. Luontevahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen tuottavat merkityksellisyyden kokemuksia ihmiselle. Jo pienten lasten toiminnassa voidaan havaita viitteitä eri vahvuuksista, vaikka niiden tavoitteiden hyödyntäminen ei ole heille vielä olennaista. Kautta aikojen lasta on aina haluttu kasvattaa kohti hyvää luonnetta ja tuoda esiin lapsen parhaita puolia. On huomattu, että hyvä, luonne on ratkaiseva tekijä lapsen tasapainoisessa kasvussa ja kehityksessä ja tärkeä reitti hyvään ja onnelliseen elämään. (Leskisenoja 2019, 156).

Luontevahvuudet ovat ikään kuin lihaksia yksilön toiminnassa ja käyttäytymisessä: niitä on mahdollista oppia ja harjoitella ja opettaa. Tutkimusten

mukaan jo yksi-kaksivuotiaiden lasten toiminnassa voidaan havaita selviä viitteitä eri luontevahvuuksista (Lottman, Zawaly & Niemiec 2017; Park & Peterson 2006). Niiden avulla onnistumme ja yllämme parhaimpamme ja saavutamme tavoitteita. Luontevahvuudet täytyy ensin tunnistaa ja sanoittaa ja sitten niitä tulee harjoitella arjessa. Luontevahvuuksia on paljon ja lasten kanssa työskenneltäessä on tärkeää harjoitella esimerkiksi sinnikkyyttä, itsesäätelyä, rohkeutta, sosiaalista älykkyyttä ja huumorintajua. Luontevahvuuksia ei voi asettaa tärkeys- tai paremmuusjärjestykseen, jokaisella vahvuudella on erilaiset tilanteet käytettäviksi. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen, 2015, 9)

Vahvuudet ovat luontevahvuuksia eli moraalisesti perusteltavia ja opittavissa olevia hyvän luontevahvuusominaisuuksia. Ne ovat eri asioita kuin myönteiset voimavarat, kuten kyvyt, arvot, mielenkiinnon kohteet ja suotuisten olosuhteiden tarjoamat mahdollisuudet. Luontevahvuuksia voidaan harjoitella ja kehittää. Niitä tulee käyttää ja vahvistaa etteivät ne hiivu. Jo varhaiskasvatustasoisillekin on hyvä vahvistaa ja vaalia vahvuusominaisuuksien mukaista käyttäytymistä. Varhaiskasvatuksessa käytännöllinen tapa vaalia luontevahvuuksia on huomata lapsen positiivinen toiminta välittömästi ja antaa siitä hyvää palautetta. Tästä käytetään nimitystä rikastettu palaute, joka a) kertoo mikä vahvuus oli kyseessä, b) selittää mikä lapsen toiminnassa oli vahvuuden mukaista käyttäytymistä ja c) kiittää lasta. Se mihin keskitymme, tulee kasvamaan lasten toiminnassa. (Leskisenoja 2019, 157 -159.)

Positiiviseen psykologiaan liittyvät oleellisesti luontevahvuudet ja hyveet. Persoonalliset vahvuudet edistävät ihmisen hyvinvointia ja selviytymistä. Vahvuuksia ja voimavaroja, jotka edesauttavat selviytymistä ongelmista ja traumaista, voi saada perittyinä persoonallisina taipumuksina, vanhemmilta ja yhteisöltä tai itse hankittuina taitoina ja tietona. Vahvuuksilla ja hyveillä on tutkimuksissa ollut selviä yhteyksiä hyvinvointiin. (Ojanen, 2018.)

Vahvuuspedagogiikassa sanoilla ja kielellä on keskeinen tekijä. Se miten puhumme toisista ihmisistä, myös lapsista, heijastuu siihen, miten toisiin ihmisiin suhtaudumme. Se, mihin kasvattaja kiinnittää huomiota, vahvistuu. Kasvattajan tulisi löytää vahvuuslasit nenälleen ja jättää negatiiviset linssit kaappiin. Hyvän huomaamisessa ja sanoittamisessa on ensiarvoisen tärkeää huomioida ne

vahvuudet, jotka ovat lapsissa jo näkyvissä. Pieniinkin hyviin hetkiin suuntaamalla kasvattaja jaksaa arjessa itsekin paremmin.

Positiivisen pedagogiikan taustalla kulkee Martin Seligmanin luoma PERMA-teoria, joka on teoria ihmisen hyvinvoinnin tieteelliseen tutkimiseen. Teorian nimi tulee englanninkielisistä termeistä positive emotions, engagement, relationships, meaning ja accomplishment. Suomeksi puhutaan myönteisistä tunteista, sitoutumisesta, ihmissuhteista, merkityksellisyydestä ja saavuttamisesta. Leskisenoja (2019, 64) itse puhuu viidestä supervoimasta, jotka niputtavat positiivisen pedagogiikan tärkeimmät sisällöt yhteen.

Myönteisillä tunteilla, kuten ilolla, mielihyvällä, hauskuudella, kiinnostuksella, tyytyväisyydellä, kiitollisuudella ja turvallisuuden tunteella, on moninainen positiivinen vaikutus lasten hyvinvointiin ja oppimiseen. Varhaiskasvatuksessa myönteiset tunteet limittyvät vahvasti ihmissuhteiden supervoimaan ja viriävät välittävissä aikuis- ja vertaissuhteissa. (Lewis, Huebner, Reschly & Valois 2009)

Myönteiset tunteet ovat ihmisen hyvinvoinnin perusta. Ne saavat meidät kukoistamaan niin älyllisellä, sosiaalisella, fyysisellä ja psykologisella osa-alueella. Positiivisia, vaalimisen arvoisia tunteita ovat esimerkiksi kiitollisuus, kiinnostus, ilo, tyytyväisyys, mielihyvä, hauskuus ja turvallisuuden tunne. Myönteiset tunteet lisääntyvät, kun lapsi saa mahdollisuuden tuoda omia ajatuksiaan esille ja hänen tarpeensa tulevat huomatuksi. Myönteiset tunteet vaikuttavat suotuisasti lasten elämiseen, hyvinvointiin ja oppimiseen. Tunnistamalla myönteisiä tunteita lapset oppivat vähitellen saamaan niistä enemmän irti, nauttimaan niistä ja hyödyntämään niitä voimavaranaan. (Leskisenoja 2019,71-73).

Tärkeä tavoite myönteisten tunteiden tukemisessa on edistää lapsen itsetuntoa. Kuulluksi tulemisen ohella keskeistä on tehdä näkyväksi lapsessa oleva hyvä ja rakentaa hänen ympärilleen positiivista panssaria. Jokaisen lapsen tulee vakuuttua siitä, että hän kelpaa, riittää ja on ihana ja arvokas juuri sellaisena kuin on.

Negatiivisillekin tunteille on päivittäisessä arjessa oltava tilaa. Lapsen tulee voida luottaa siihen, että hänet hyväksytään ja hänestä pidetään yhtä paljon myös silloin, kun hän on huonolla tuulella, turhautunut tai harmistunut. (Leskisenoja 2019,74)

Toisena supervoimana mainitaan toimintaan sitoutuminen, joka ilmenee innostumisena, uppoutumisena ja syvänä keskittymistä siihen, mitä parhaillaan tekee. Sitouduttaessa toimintaan voidaan saavuttaa flow-kokemus ja vahva onnellisuuden kokemus. (Leskisenoja 2019,93-97.)

Flow-tilaa kuvaavat tekemisen vaivattomuus, asioiden aikaan saaminen ja itsensä eteenpäin puskeminen. Tämän tilan saavuttaminen edellyttää tasapainoa tehtävän asettamien vaatimusten ja taitojen kanssa. Muussa tapauksessa flow-tila häiriintyy joko liian haastavan tehtävän ja siitä seuraavan ahdistuksen vuoksi, tai liian helpon tehtävän ja siitä seuraavan mielen harhailemisen vuoksi. (Järvilehto 2014.)

Toimintaan sitoutuminen on tärkeä taito ja sitä taitoa lapsi tarvitsee hänen elämänsä läpi. Varhaiskasvattajan tulee luoda tilanteita, joista lapsi innostuu ja hän voi sitoutua toimintaan. Lapsen sitouduttua toimintaan, sillä on myönteisiä vaikutuksia lapsen hyvinvointiin, oppimiseen, ihmissuhteisiin ja käyttäytymiseen. Leikkitilanteilla voidaan vahvistaa lapsen kykyä keskittyä ja uppoutua tekemiseensä.

Keskittyessään lapsi ei välttämättä reagoi ohjeisiin, jolloin aikuisen olisi oltava kärsivällinen. Lapsen keskittyminen on hyvä ominaisuus. Lämpimät ihmissuhteet ja myönteinen ilmapiiri auttavat sitoutumaan toimintaan ja tämän lisäksi toiminnan tulisi olla motivoivaa ja mielekästä lapselle. Aikuisen tulisi ottaa huomioon lapsen ideoita ja kiinnostuksen kohteita. Se, että aikuinen tuntee lapset hyvin, auttaa aikuista toteuttamaan asioita lapsilähtöisesti.

Aikuisen on helppo innostaa varhaiskasvatusikäisiä lapsia, kunhan on ensin itse innostunut asioista. Varhaiskasvatuksessa päiväohjelman ei tule olla liian strukturoitu ja aikataulutettu. Päivän aikana lapsilla tulisi olla mahdollisuus oman toimintansa toteuttamiseen ja tähän aikuisten tulisi tarjota aikaa, rauhaa ja tilaa. (Leskisenoja 2019, 93-94).

Kolmantena supervoimana mainitaan välittävät ihmissuhteet, jotka liittyvät positiivisen pedagogiikan näkökulmasta erityisesti lapsen ja varhaiskasvattajan väliseen suhteeseen. Leskisenojan (2019,111-113) mukaan pedagogiseksi rakkaudeksi tai välttäväksi pedagogiikaksi kutsuttu tapa toimia lasten kanssa kasvatustyössä rakentaa lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, ja jättää voimaannuttavan jäljen koko lapsen loppuelämän ajaksi.

Ammattikasvattajan ja lapsen välinen suhde vaikuttaa lapsen kehitykseen sekä akateemisesti että sosiaalis-emotionaalisesti, ja tätä kautta menestymiseen aina aikuisuuteen saakka (Ahonen 2017,61)

Positiivisessa pedagogiikassa keskeinen taustaoletus on, että jokaisen lapsen vahvuudet pyritään löytämään ja tunnistamaan. Vahvuuksien tunnistaminen ohjaa pedagogista toimintaa. Lapsen on mahdollista löytää vahvuuksiaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa hänelle tärkeiden ihmisten kanssa oman arjen toimintaympäristöissä. Lapsen on helpompi luottaa omiin kykyihinsä, kun hän tunnistaa omia vahvuuksiaan ja lapsen myönteinen käsitys itsestään vahvistuu. Vahvuudet ovat lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin taustatekijöinä. Kun lapsen vahvuudet huomioidaan pedagogisessa toiminnassa, tämä edistää kunnioittavan ja positiivisen vuorovaikutuksen rakentamista kasvatusyhteisössä. Jotta tällainen toimintakulttuuri pystytään rakentamaan, tarvitaan tietoista pyrkimystä dialogisuuteen ja moniäänisyyteen. (Kumpulainen,K.,Mikkola,A., Rajala, A., Hilppö, J & Lipponen L. 2014, 224—242)

Välittävät ihmissuhteet ovat supervoimista kaikkein merkityksellisin, ja juuri ihmissuhteiden kontekstissa positiivinen pedagogiikka ja varhaiskasvatus solmiutuvat kaikkein luontevimmin yhteen. Lämpimät ja turvalliset ihmissuhteet ovat välttämätön edellytys lapsen tasapainoiselle ja eheälle kasvulle sekä sopeutumiselle varhaiskasvatusympäristöön. Perustan tälle luo pedagoginen rakkaus, joka tulee esille opettajan osoittamana lämpimänä ja huolehtivaisena toimintana (Määttä & Uusiautti 2014, 112-113). Lapsi tulee kohdatuksi, nähdyksi ja kuulluksi. Hänelle annetaan aikaa, hänelle puhutaan kauniisti, hänet hyväksytään ja hänelle hymyillään.

Neljäntenä supervoimana on merkityksellisyys ja sen subjektiivinen kokeminen. Merkityksellisyyden kokeminen liittyy vahvasti lapsen osallisuuteen. Kun lapsi saa mahdollisuuden osallistua, vaikuttaa ja toimia ja hänen omat mielenkiinnon kohteensa huomioidaan, lisääntyy merkityksellisyyden kokemus. Tällä on vaikutusta myös sitoutumisen ja sinnikkyuden lisääntymiseen.

Myös luontevahvuuksien tunnistamisella ja hyödyntämisellä on yhteys merkityksellisyyden kokemuksen saavuttamiseen. Vahvuusperustaisen käyttäytymismallin ja ajattelutavan jo lapsena oppinut voi todennäköisesti hyötyä tästä ajattelutavasta vielä aikuisena merkityksellisyyden kokemuksen kannalta. (Leskisenoja 2019,155-156.)

Lapsen mahdollisuus osallistua, vaikuttaa ja toimia omien mielenkiinnon kohteidensa suuntaisesti lisää huomattavasti toiminnan merkityksellisyyttä hänen näkökulmastaan. Samalla osallisuus vahvistaa lapsen kokemusta omasta merkityksellisyydestään niin yksilönä kuin ryhmän jäsenenä. (Leskisenoja 2019, 150)

Viidentenä supervoimana on saavuttaminen. Saavuttamisella tarkoitetaan oppimista, onnistumista ja voittamista sekä lapselle itselleen merkityksellisten tavoitteiden ja asioiden nimeämistä ja saavuttamista. (Leskisenoja 2019,183) Kaikenikäiset lapset nauttivat suunnattomasti onnistumisestaan. Aikuisen tehtävä on napata lapsi kiinni tällaisina hetkinä ja tehdä onnistuminen näkyväksi. Tärkeintä on antaa lapselle kokemus siitä, että hänen onnistumisensa tulevat huomioituksi.

Saavuttamiseen liittyy vahvasti lapsen tunne omasta pystyvyydestään. Jotta lapsi alkaisi uskoa itseensä oppivana, onnistuvana ja osaavana toimijana, pitää hänen saada säännöllisesti onnistumisen kokemuksia.

Lapselle on tärkeä antaa kokemus siitä, että hänen onnistumisensa huomataan. Lapselle itselle merkityksellisten tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttaminen tuottavat oppimista, onnistumista ja voittamista. Kasvattajan

tehtävä on antaa positiivista palautetta ja tehdä onnistuminen näkyväksi. (Leskisenoja 2019,183-184.)

Positiivinen palaute toimii oppimista edistävänä voimana ja lisää myönteistä käyttäytymistä. Lämmintä positiivista palautetta saadessaan lapsi pyrkii korostamaan käyttäytymisen myönteisiä piirteitä ja saa motivaatiota harjoitella oman toimintansa säätelyä. (Ahonen 2017,204.)

3.2 Varhaiskasvattajan rooli ja tehtävä

Positiivista pedagogiikkaa toteuttaessa varhaiskasvatuksen ammattikentällä, se myös vaatii itse kasvattajalta tietynlaista asennoitumista ja sensitiivistä silmää.

Kasvattajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on auttaa lasta huomaamaan hänen positiiviset piirteensä ja uskomaan niihin. Jokaisessa lapsessa on paljon hyvää.

Kasvattajan ja lapsen itsensä lapsen mieleen rakentama positiivinen panssari suojaa lasta vastoinkäymisissä, haasteissa ja muutostilanteissa. Positiivisen pedagogiikan kautta lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutussuhde paranee. Positiivisen pedagogiikan opit auttavat myös kasvattajaa jaksamaan ja viihtymään tärkeässä työssään. (Leskisenoja 2017, 47-48)

Kun lapsen hyvinvointia tuetaan osallisuuden keinoin, huolehditaan siitä, että lapsen ääni saa kuulua päivittäisen toiminnan kaikissa vaiheissa. Tämä vaatii kasvattajilta uskallusta ja taitoa luopua omista kunnianhimoisista suunnitelmistaan ja taivuttaa Vasun kasvatuksellisia tavoitteita sellaiseen tekemiseen, jonka lapset kokevat omakseen. Rohkeutta ja avarakatseisuutta tarvitaan myös siihen, että lapsi saa tilaa omille näkemyksilleen ja valinnoilleen, olipa kyse perustoiminnoista tai leikkihetkestä. (Roos 2016, 23-24.

Välittävä pedagogiikka on varhaiskasvattajan osoittama lämmin ja huolehtivainen kasvatustapa, joka on tärkein tukitoimi lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta. Lapsen kohtaaminen on välittävän pedagogiikan lähtökohta. Kaiken ikäisillä ihmisillä on tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi.

Kasvattajan on huolehdittava siitä, että hän vastaa lapsen kutsuun. Varhaiskasvattajan tärkein tehtävä on pysähtyä lapsen vierelle. Hänen on osattava kuunnella lasta, asettua lapsen tasolle ja koskettaa. Joskus lyhytkin kohtaaminen riittää. Lapsen tulisi saada itselleen varhaiskasvattajan huomio ja läsnäolo, eivätkä hienot ja kunnianhimoiset toimintasuunnitelmat eivät saa viedä tätä mahdollisuutta lapselta. Keskeinen asia myönteisissä ihmissuhteissa on myös yhteisöllisyyden rakentaminen ja vahvistaminen lapsiryhmässä. Ystävällisyyden osoittaminen muita ihmisiä kohtaan niin lapsilla kuin aikuisilla kohottaa lapsen hyvinvointia.

Lasten toimiessa varhaiskasvatuksessa kasvattajan tulisi pyrkiä herättämään heissä mahdollisimman paljon myönteisiä tunteita ja positiivista ajattelutapaa. Tämä tulisi ottaa huomioon jo suunniteltaessa pedagogista toimintaa. Aikuiset ovat vastuussa myönteisen ilmapiirin rakentamisesta varhaiskasvatuksessa. Aikuinen toimii esimerkkinä ja mallina lasten toiminnalle. Myönteiset tunteet kumpuavat lämpöisestä ja positiivisesta ilmapiiristä. Aikuisen oma hyvinvointi ja innostuneisuus heijastuvat myös lasten ja perheiden hyväksi. Toimintakauden alkaessa panostus ryhmäytymiseen kantaa koko toimintakauden ajan, joka helpottaa sujuvaa yhteistyötä ja me-henkeä. Lapsilähtöinen toimintaa varmistaa sen, että lapsella on mahdollisuus kokea mahdollisimman paljon myönteisiä tunteita päivän aikana. Kun lapsen tarpeet, näkemykset, mielenkiinnon kohteet ja elämänpiiri on otettu toiminnassa hyvin huomioon, toteutettu toiminta saa varmasti lapset innostumaan ja nauttimaan. (Leskisenoja, 2019, 71-73).

Joskus lapsen on vaikea nähdä oma arvonsa ja hyvyytensä. Kasvattajan tulee toimia sensitiivisesti, auttaa lasta hyväksymään myönteinen palaute ja nauttimaan menestymisestään. (Leskisenoja 2019, 184).

Aikuisten levollinen läsnäolo hyvässä ja hellivässä hetkessä on oleellista - niin lapsille kuin aikuisillekin, jolloin hyvän huomaaminen ja esiin kutsuminen on helpompaa. Kasvattajan on harjoiteltava hyvän huomaamista tietoisesti, sillä se ole aina helppoa. Pienetkin hyvän huomaamiset ja lyhyetkin kohtaamiset, pieni sana, katse tai hymy ovat merkityksellisiä asioita, koska ne jättävät myönteisen jäljen. Myös oikea-aikainen kannustus ja kehuminen ovat tärkeitä, koska ne auttavat voimaan hyvin, suoriutumaan paremmin ja oppimaan uutta. (Uusitalo-Malmivaara, & Vuorinen, 2017)

Varhaiskasvattajan on hyvä huomata, pitää mielessä sekä huolehtia sekä lapsen että omista tarpeistaan yhtä aikaa. On hyvä pyrkiä sekä aikuisen ja lapsen tarpeiden tasapainoon. Kasvattaja tarvitsee myös itse hyvinvointitaitoja ja voi opetella niitä yhdessä lapsen kanssa. Seuraamalla hyvinvoivan aikuisen esimerkkiä lapsi oppii parhaiten. (Trogen 2020, 185-186)

4 POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TOTEUTTAMINEN ALLE KOLMIVUOTIAIDEN PIENRYHMÄSSÄ

Idea tähän työhön syntyi jo aiemmin, mutta omassa työyhteisössäni sitä ei ollut aikaisemmin toteutettu aktiivisesti ja johdonmukaisesti, vaikka osalla kollegoista, kuten myös itsellä oli valmiiksi samankaltaista työtettä ja toteutimme varhaiskasvatusta positiivista pedagogiikkaa myötäillen ja siitä ideoita napsien. Tapani toimia ja olla vuorovaikutuksessa lasten kanssa on jo luontaisesti ollut hyvin pitkään positiivisen pedagogiikan mukaista ja se on minulle ennen kaikkea tapa katsoa maailmaa ja nähdä asiat positiivisessa valossa. Siksi positiivisen pedagogiikka työtteenä oli minulle luonnollinen valinta kehittämistyötäni ajatellen.

Keskustellessani kollegoiden kanssa tulimme siihen johtopäätökseen, että minun olisi optimaalisinta suorittaa positiivisen pedagogiikan toteuttamista oman opiskeluihini kuuluvan harjoittelujakson aikana omassa työyhteisössäni. Oman työyhteisön tuella valitsin itselleni sopivan pienryhmän, joka siis koostui alle kolmivuotiaista.

Ryhmän koostumus määrittyi lähinnä näiden vuorolasten hoitovarausten mukaisesti. Oma päiväkotini oli siis vuorohoitoa tarjoava yksikkö, jossa jokapäiväinen ryhmäkoostumus oli vaihteleva. Poimin omaan ryhmääni niitä lapsia, joiden hoidon tarve oli suunnilleen jokapäiväistä ja jotka olivat yleensä päiväaikaan hoidossa. Ryhmässäni oli viisi alle kolmevuotiaista tyttöä.

Aloitin jo hyvissä ajoin tutustumalla positiivisesta kasvatuksesta ja positiivisesta pedagogiikasta kertovaan materiaaliin. Eliisa Leskisenojan aineisto ja varsinkin Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa tuntui ajankohtaiselta ja ydinkohtiin pureutuvana materiaalina, johon oli helppo samaistua. Kirjoitin itselleni suunnitelmarunгон, mitä halusin korostaa ja mihinkä seikkoihin pureutua. Otosryhmäni ikäjakauman takia karsin pois kaikki kirjalliset tehtävät ja osan esim. viikoittain esiin nostetuista tehtäväkartoista ja diplomeista. Keskityin sen sijaan positiivisuuteen, positiivisten seikkojen ja sanattoman viestinnän lisäämiseen.

Nostin esiin kolme tärkeää asiaa: lasten mielipiteen kuunteleminen, positiivisen palautteen ja sanattoman hyväksynnän. Jokapäiväisessä toiminnassa otin lapset vastaan suoralla hymyllä, lapselle suunnatulla kysymyksellä, ja kosketuksella. Aamupäivän toiminnassa laskeuduin aina lapsen tasolle, matolle tai lattialle, tarjoten avoimen sylin. Myönteiset kokemukset syntyivät nopeasti siitä, että sylini täyttyi usein tietysti lapsista, mutta myös lasten leikkiin kuuluvien esineiden varastoisesta.

”Hienoa, kyllä sä osaat, yritä vaan- mä autan, oletpa sä näppärä ja taitava, osaisitko auttaa kaveriakin, antaisitko kavereillekin tai näyttäisitkö, kuinka se tehdään.”

Lasten mielipiteen kuuntelemiseen ja ylipäättään lapsen kuuntelemiseen kiinnitin erityisen paljon huomiota. Pienten ryhmässä se käytännössä tarkoitti sitä, että useasti kaikki lapset tulivat aivan ihoon kiinni ja halusivat yhtä aikaa huomion kiinnittävän itseensä ja oman asiansa tulevan ääneen selvitetyksi. Puheenvuoron jakaminen ja oman vuoron odottaminen myös puhumisessa vaatii hieman harjoittelua, mutta pian lapset oppivat, että kaikki tulevat huomioiduiksi yhtä lailla. Kasvattajalta vaadittiin myös sitä, että hän jakaa oman huomionsa yhdelle lapselle, mutta samalla huomioi eleillä ja sylillä ja koskettamalla myös muut lapset. Käytännössä lasten suunnittelemaan toimintaan panostaminen pienten ryhmässä tarkoitti lasten sensitiivistä kohtaamista, heidän aloitteisiinsa tarttumista ja lasten kiinnostuksen kohteiden nostamista mukaan kaikkeen toimintaan.

Ensimmäisen viikon aikana tuntui, että suupielet olivat kääntyneet ylöspäin ihan jäädäkseen ja että silmät ja korvat olivat täynnä lasten ääntä ja juttua. Keskityin havainnoimaan lasten tunnetiloja erilaisella intensiivisyydellä kuin aiemmin. Positiivinen palaute annettiin niin, että pyrin antamaan enemmän tietoista ja spontaania positiivista palautetta, jakelin kehuja, itsestäänselvyyksiäkin, käytin tehostetusti lämmintä äänensävyä, kosketin lasta huomioidakseni hänet, niilläkin hetkillä, kun jollakin muulla lapsella oli asiaa. Katsoin lapsia useammin suoraan hymyillen silmiin.

Jokaisesta toiminnasta pyrin etsimään ne seikat, missä lapsi onnistui. Mikäli huonoja hetkiä ja kiukuttelun aihetta ilmeni, emme jääneet vatvomaan niitä, vaan aika kevyesti ohitimme ne, jäämättä vatvomaan syitä. Positiivista palautetta annoin

myös päivittäin vanhempien kuullen, ja vielä niin, että lapsi sai itse kertoa, miksi häntä kehuittiin.

Sanaton viestintä oli myös yksi positiivisen pedagogiikan muoto, joka oli mielestäni yksi tärkeimmistä. Tähän panostin varsinkin omilla ilmeilläni ja kehollani, ja ottamalla suoraa, hymyllä varustettua katsekontaktia lapsiin. Hiusten silittäminen, olalle hipaisu, taputus- niitä viljelin toistuvasti, kun lähikontaktissa oltiin.

Peukun nostaminen hyväksynnän ja kehun merkiksi otettiin heti käyttöön. Aina, kun lapsi onnistui jossain tai esimerkiksi ruokapöydässä maistoi jotain uutta, nostimme heti peukkua ylös ja hymyilimme toisillemme. Välillä vain hymyiltiin ja nostettiin peukkua ihan muuten vaan, puolin ja toisin. Tämä peukuttelu jäi elämään ihan omaa elämäänsä, ja vielä pitkälle saman kevään aikana yksi ryhmämme tyttö peukutti säännöllisesti jokaiselle ja joka asiasta, hymyn kanssa.

Positiivinen pedagogiikka tuntui asennemuokkaukselta enemmän kuin ammattimetodina, ja sitähan se oikeastaan olikin. Viikkojen kuluessa sen toteuttamisesta tuli koko ajan luontevampaa ja helpompaa. Oma ammattipersonani on aina ollut sylissä hoitava ja eheyttävään kosketukseen uskova, joten läheisyyden ja lähikontaktin lisääminen ei ollut itselleni mitenkään vieras asia. Sen ottaminen tietoiseksi jatkumoksi vaati ehkä eniten opettelemista.

Kiitossanat ja toisten kehuminen päivittäin muuttui itsellekin luontaiseksi tavaksi toimia ja sai aikaan ennen pitkää myös sen, että työyhteisössämme lempeyden ja sanattoman viestinnän lisääntyminen näkyi myös aikuisissa. Me halailimme enemmän, kehuimme toisiamme aktiivisemmin ja jopa itkimme helpommin. Eheässä ja turvallisessa ympäristössä on myös helpompaa näyttää tunteensa, myös ne kipeät.

5 ARVIOINTIA JA LOPPUPOHDINTAA

Positiivinen pedagogiikka on nostettu varhaiskasvatuksen saralla keskiöön, eikä suotta. Sen toteuttaminen yksinkertaisimmillaan on lapsen kohtaamista hymy kasvoilla, kiitosaiheiden kaivamista, kannustamista, rohkaisua ja lapseen uskomista. Tätä työtettä aktiivisesti käytettynä sen merkityksen nostaminen ja sen käyttäminen aktiivisesti osana kasvatuskäytäntöjä pakottaa toteamaan yksiselitteisesti sen olevan ennemminkin elämäntapa kuin työote.

Positiivisuuden korostaminen ja hyvän huomaamiseen keskittyvä kasvatusta saa aikaan lumipalloefektin. Positiivien kasvatusta ja toisiin ihmisiin heijastuva positiivinen, avoin, välittävä, rohkaiseva ja kannustava ilmapiiri saa aikaan koko työyhteisöä koskevan muutoksen ja edistää myös kasvattajien työssään viihtymistä ja jaksamista. Avolan mukaan arjessa koetut myönteiset hetket, nauru ja yhdessä jaettu ilo ovat mitä parhaita hyvinvoinnin edistämistä. Hymy ja toisen huomioonottamisesta tulee jatkumo ja osa valitsevaa kasvatustapaa.

Ennen kaikkea positiivinen pedagogiikka tuli esiin ihmisten välisissä kohtaamisissa ja aikuisten positiivinen toimintatapa toi ryhmään iloa ja lämpöä, joka tarttui myös lapsiin ja sen hyvät vaikutukset heijastuivat vuorovaikutussuhteisiin kaikilla tasoilla; sekä lapsen ja kasvattajan, vanhemman ja kasvattajan, lasten keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa sekä kasvattajien välisissä vuorovaikutussuhteissa.

Se, että kasvattajalla on päivän alussa sensitiivisyyttä ottaa lapsi ja hänen vanhempansa vastaan hymyilemällä ja päivän päätteeksi kertoa myös lapsen positiivisista hetkistä, tilanteista ja lausahduksista, tuo myös väleihin vanhemman kanssa lisää läheisyyttä ja luo luottamusta ja sitouttaa myös vanhempia parempaan ja tiiviimpään yhteistyöhön lapsen edun ja tarpeiden mukaisesti.

Positiivisen pedagogiikan toteuttamisen yhteydessä korostuu mallioppimisen merkitys. Kun aikuiset suhtautuvat toisiin ihmisiin lämpimästi, kannustavasti ja huomaavaisesti ja esimerkillään viljelevät tätä suhtautumistapaa aktiivisesti, lapset

nopeasti seuraavat aikuisen esimerkkiä ja mallintavat sitä käyttäytymisessään myös toisiaan kohtaan.

Työyhteisöä ajatellen sama myönteinen suhtautumistapa ja hyviin asioihin keskittyminen keventävät työtä. Työnteko muuttuu miellyttävämmäksi ja innostavammaksi, kun asioihin suhtaudutaan myönteisesti ja toiveikkaasti. Samoin yhteisöllisyys ja ryhmähenki kasvavat työyhteisössä, samoin myös tietenkin lapsissa. Positiivinen, kannustava ja rohkaiseva ilmapiiri lujittaa työyhteisön sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä. Hyvien asioiden sanoittaminen ja myönteisen palautteen antaminen vahvistavat. Positiivisessa työilmapiirissä kaikilla pitäisi olla tunne siitä, että on hyvä ja turvallinen olla.

Positiivinen ja lämmin vuorovaikutus, pientenkin onnistumisten huomaaminen ja positiivinen palaute jokapäiväisessä toiminnassa ja samojen lasten ryhmässä näkyi varsinkin siten, että lapset rupesivat pyyteettömästi auttamaan toisiaan. Sydäntä lämmittävä havainto eräästä pukemistilanteista, ja näitä tilanteita oli ryhmässäni paljon, oli tilanne, jossa olimme siirtymässä ulos. Alkukevällä vielä vaatteita tarvitaan reippaanlaisesti ja pukeminen on vielä monella tämän ikäisellä harjoitusta vaativa toiminto. Yksi lapsista tuskaili kenkiensä kanssa eikä saanut haalarin remmiä kenkensä alle millään. Toinen lapsi vieressä hihkaisi reippaasti, että älä itke, minä autan. Ja niin hän reippaasti auttoi kaveriaan, samalla kehuen ja rohkaisten: ”ei taltte ikkee, minä autan tua. No nyt, hienotti meni, hyvä.”

Pienten lasten ryhmässä positiivisen pedagogiikan toteuttaminen lasten mielipiteen kuunteleminen, positiivisen palautteen antamisen, sanattoman hyväksynnän ja läheisyyden lisäämisen keinoin oli onnistunutta. Kevään aikana aktiivisesti näitä keinoja käyttäen, menetelmä tosiaan ryhmässä lähti elämään lumipalloefektimäisesti.

Kannustaminen, kehuminen, silmiin katsominen, hymyily, silitys, syliin ottaminen, ystävällisyys, rohkaisu- nämä ovat mielestäni positiivisen pedagogiikan tärkeimpiä arvoja, sekä tietysti sen hyvän ja pienten onnistumisten hetkien huomaaminen.

Positiivista pedagogiikkaa tarvitaan siksikin, että menetelmänä se pureutuu meidän kasvattajien ajatusmaailmaan ja ”pakottaa” keskittymään kaikkeen hyvään ja positiiviseen ja näin siitä pikkuhiljaa tulee maailmannäkemyistä avartava

oppimiskäsitys. Kun hyvää sanoitetaan ja ravitaan, se alkaa lopulta puskea kaiken muun läpi.

Vaikkakin kevät 2020 toi mukanaan mullistavia muutoksia, ei pelkästään valtakunnallisesti, mutta myös jokaisella varhaiskasvatuksen kentällä sekä työyhteisön sisällä, että lapsiryhmän kokoonpanoissa, positiivinen pedagogiikka nosti päätään ja varmasti huomattiin, että sitä positiivisuutta tarvittiin jokaisessa kodissa ja jokaisessa yhteisössä.

Edelleenkin omalta osaltani huomaan toimivani samojen arvojen mukaisesti ja kiinnitän huomiotani enemmän toisten tsemppaukseen, kehumiseen, positiiviseen palautteeseen ja hyvän ilmapiirin luomiseen ja ylläpitämiseen.

LÄHTEET

- Aho, S. & Laine, K. 1997. Minä ja muut -kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Otava.
- Aro, T., Järviluoma, E., Mäntylä, M., Mäntynen, H., Määttä, S., & Paananen, M. 2014. Oppilaan minäkuva ja luottamus omiin kykyihinsä. NMI. 16–17
- Ahonen, L. 2017b. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Avola, Pauliina & Pentikäinen, V. Kukoistava kasvatusta - positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. BEE Happy Publishing 2019.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J & Lipponen L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa: Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 224—242
- Leskisenoja, E. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. PS-Kustannus. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2019.
- Leskisenoja, E. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Ps-Kustannus 2017
- Lewis, A. D., Huebner, E. S., Reschly, A. L. & Valois, R. F. 2009. The incremental validity of positive emotions in predicting school functioning. *Journal of Psychoeducational Assessment* 27 (5), 397–408.
- Lottman, T., Zawaly, S. & Niemiec, R. M. 2017. Well-being and well-doing: Bringing mindfulness and character strengths to the early childhood classroom and home. In C. Proctor (Ed.), *Positive psychology interventions in practice* (pp. 83-105). Cham, Switzerland: Springer.
- Määttä, K & Uusiautti, S. Rakkaus. Tunteita, taitoja, tekoja. 2014. Kirjapaja.
- Ojanen, M. 2018. Onnellisuuksien oivaltaja. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Roos, P. 2017. Osallisuuden polulla. Nyt on pedagogiikan aika: Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto, 15-17
- Sandberg, E. 2018. ADHD ja oppimisen tuki. PS-kustannus. Jyväskylä

Trogen, T. 2020. Positiivinen kasvatus. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet 2018. Opetushallitus.

Tutkittua varhaiskasvatuksesta [Verkkosivu] [Viitattu 20.2.21]. Saatavana:
<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2019/12/13/hyvinvoinnin-supervoimat-positiivisen-pedagogiikan-tyokaluina/>